

DELAVEC

Uredništvo in uprava.
Ljubljana,
Šalenburgova ulica št. 6/II.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Stane posamezna štev. 75 p,
mesečno Din 3.—, celoletno
35 Din. — Za člane izvod
po 60 para.

Oglasi: prostor 1×55 mm
1:50 Din.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije so poštnine
proste.

Mi in neodvisne organizacije.

Strokovna komisija in list »Delavec« vidita v sedanji politični in strokovni razcepljenosti delavskih organizacij veliko nesrečo za vse delavstvo.

Zato podpiramo v našem listu v popolnem soglasju s Strokovno komisijo vsak iskren, resen in pošten politik, ki gre za tem, da se združi delavstvo v bližnji ali daljši bodočnosti zopet v skupnih organizacijah.

Nekatere naše organizacije in list »Naprej« nam očitajo, da gremo v tem predaleč. Zadnja »Strokovna borba« pa zopet trdi, da zedinjevalnih poizkusov z neodvisnimi organizacijami ne presojamo dovolj resno. To nas sili, da povemo tozadevno na obe strani svoje stališče in to tako jasno, da ne bo mogel biti v tem vprašanju nihče v dvomu.

Po našem mnenju proletariat v prvih povojnih letih ni mogel ostati enoten. Zakaj ne?

Ne zato, ker bi tisti, ki smo ostali v vrstah amsterdamske internacionale in socialističnega političnega pokreta načeloma odklanjali revolucionarne akcije. V načelu v tem oziru pač ni razlike med Amsterdamom in Moskvo. Tako v Amsterdamu, kakor v Moskvi se je smatrala osvojitve politične moči, osvojitve državne oblasti za bistven predpogoj socializma.

Strokovni pokret amsterdamske smeri je sicer zavračal mnenje, da parlament ne daje nikake politične moči v državi in da so zato parlamentarne akcije pod vsakim pogojem in vedno brezpomembne, — ni pa nikakor trdil, da predstavljajo parlament v vseh državah realno politično moč in da ni momentov, ko vodi revolucionarna akcija hitreje in popolneje do politične moči, kakor mirni razvoj. — A tudi strokovni in politični pokret moskovske smeri ni mogel nikdar resno trditi, da so revolucionarne akcije povsod mogoče in da često ni bolje, da skuša zavzeti proletariat tam, kjer ne more dobiti v svoje roke državne moči, vsaj kolikor mogoče postojank, ki dajejo družabno moč. Tako ni moglo biti pri vprašanju: ali »evolucija ali revolucija« nikdar načelne razlike med nami. Vsi smo za oboje.

Razšli pa smo se v preteklosti pri vprašanju: Ali je bila povojna doba res čas, ki prinese svetovno revolucijo, to je istodobni politični prevrat po celi Evropi.

Moskva, ki je dvignila v premagani državi in v razpadli armadi prapor revolucije, je odgovarjala z da, Amsterdam, delujoč v zapad. državah, kjer je bil militarizem po zmagoviti vojni bolj trden kot kedaj, je moral odgovoriti z ne.

Ta razlika v odgovoru je pa za nadaljno taktiko silno važna. V vojski, v času aktivnega revolucionarnega nastopa mora veljati tudi za proletariat druga taktika, kakor v času miru. Z 21 točkami je silila Moskva tudi zapadni proletariat v revolucionarno atako, s čemur je onemogočila taktiko zbiranja moči, ki je za normalni, mirni razvoj edino pravilna. Vsak revolucionaren udar ob nepravem času izziva samo učinkovit revolucionaren protitudar, — ki mora vzeti delavstvu še tisti vpliv, ki ga je dosedaj imelo.

Mislimo, da v Jugoslaviji ni treba dokazovati, da je tako.

Zato smo svoječasno to moskovsko taktiko odklonili — dobro se zavedajoč, da se s tem ne borimo proti kakšni profesorski doktrini, — za kar je smatral 21 točk v članku »Amsterdam ali Moskva?« očitno sodrug Mikič — ampak za praktično silno važno stvar, od koje je bil odvisen ves razvoj marksističnih organizacij. Zakaj, 21 točk pomenja politiko aktivnega, istodobnega revolucionarnega udejstvovanja po vseh državah sveta, koncepcijo, kakor smo jo smatrali mi z vsemi Amsterdamu priključenimi organizacijami za neverjetno in nemogočo, ki pa jo je smatrala Moskva za verjetno in mogočo.

Danes je dal razvoj na celi črti Amsterdamu prav. Tiste, ki trde, da samo po krivdi zapadnega proletariata, moramo opozoriti na to, da so se umikale svojčas tudi ruske delavske čete tako daleč v notranost Rusije, kakor daleč so segale Hindenburgove stotnije. Morda se je tu pa tam kak poskus opustil, ki bi utegnil razvoj dogodkov predrugčiti, v glavnem pa je bila okolica na zapadu vse drugačna, nego na vzhodu: Tam je stal proletariat nasproti premaganim, tu pa zmage pijani buržuaziji.

Pa sodimo o tem kakorkoli: Danes dvomi redko kdo več, — tudi Moskva sama ne, da so časi neposrednega revolucionarnega preobrata za nami, zato je tudi glavni in res tehtni vzrok za medsebojni spor za nami in praktična politična in strokovna smer je tuintam ena in ista.

Zaman se trudijo male duše, najti praktično važnih razlik med nami, njihovi poskusi so ali prazna teorija ali brezuspešen poskus, najti razlike v osebnostih in značajih, kakor da bi se dalo omejevati na ta način struje in stranke in razložiti to, kar more razložiti le zgodovina.

Danes more razložiti nasprotja le ona. Sedanji interes proletariata zahtevajo kategorično, da se posveti ruski proletariat, opirajoč se na politično moč, graditvi družabnega reda v smislu marksističnih načel. Interes vsega proletariata je, da se to v čim najizdatnejši meri posreči, da ne bi postala Rusija dokaz proti socializmu, ampak veliko zatočišče in vzor za socializem celega sveta. Pri teh nalogah je zapadni proletariat voljan v lastnem interesu Rusijo po svojih močeh podpreti. To politiko priporoča vsa amsterdamska internacionala. Ves položaj govori za zblizanje med Amsterdamom in Moskvo, za enotno fronto, enotno organizacijo proletariata, proti pa govori zgodovinski razvoj, osebna razpoloženja in samoljubnost organizacij. Na kak način naj pridemo vključ vsem oviram do te enotnosti? Samo ena pot je mogoča: Samo ta, da se zblizata obe centrali: Amsterdam in Moskva ali pa vsaj obe državni centrali. Vsaka druga pot je ali neiskrena, nepoštena ali vsaj neresna. Ujediniti je treba torej najprej pokret v državnih, strokovnih in političnih centralah, potem se bo ujedinenje v pokrajini in v posameznih krajih samo izvedlo.

Pri vseh drugačnih poizkusih pa moramo priti do tega, da nam razbi-

jejo bojujoče se centrale po svojih odposlancih, kar smo po posameznih krajih zedinili. Izkušnje nam to dovolj dokazujejo. Kdor vsega tega ne upošteva in drugače dela, ta vzbuja že s tem vtis nelojalnosti ali neresnosti. Kdor prihaja oznanjevat enotno fronto, kjer je dosedaj vse delavstvo že itak enotno, ter pod geslom enotne fronte proletariat dalje cepi — zakaj naj še takega človeka smatramo, če ne za nepoštenega?

Ali naj držimo zato v provinci kar se tiče dela za konsolidacijo pokreta roke križem? Nikakor ne! — Kdor hoče resnično edinstvo proletariata, ta mora iti pri tem to-le pot: Medsebojno posebno stanje posameznih organizacij se mora spoštovati, dokler ni pokret vsaj v državi ujedinen. Zakaj, če res verujemo v bodoče edinstvo, se moramo že vnaprej zavedati, da smo samo deli bodoče skupne armade. Ze pred tem ujedinenjem lahko pospešujejo tisti deli marksističnega proletariata akcijo za ujedinenje na dva načina: Prvič s tem, da ustvarjajo med svojim članstvom psihološko razpoloženje za organizacijsko skupnost, da obravnavajo v tem duhu vsa osebna vprašanja in da se pri tem delu in skupnih akcijah podpirajo. Drugič s tem, da vplivajo v smislu te politike na zgoraj: na svoje centrale. »Naprej« se ne dopademo, ker se zavedamo, da so za ujedinenje danes podani veliki predpogoji in da moramo izvršiti pri tem delu vsi, od najširše do najmanjše organizacije svoje dolžnosti. »Strokovni borbi« se ne dopademo, ker metod za ujedinenje, kakor jih ona priporoča ne moremo odobravati. Kakšne so te metode? Neodvisni železničarji in kovinarji hodijo oznanjevat enotno fronto često v kraje, kjer je dosedaj bila enotnost. Hodijo torej cepit pod krinko enotnosti. Take apostole enotne fronte hvaležno odklanjamo. Oni škodujejo pravi ujedinevalni akciji in diskreditirajo geslo enotne fronte. V vseh teh krajih se nastopa z grdim, vsem razdiračem lastnim osebnim blatenjem in sama »Strokovna borba« daje takim pamfletom — kakor jih mi od svoje strani često tudi sprejemamo, a nikdar ne priobčujemo — v svojem listu obilo prostora.

O gibanju za ujedinenje rudarskih organizacij le to-le: Vsak, ki gleda na položaj resno in trezno, mora videti, da služita obe rudarski

organizaciji interesom ujedinenja najbolj, ako obdrže status quo, ako skušajo ustvariti med seboj prijateljske odnose in vplivati na svoje strokovne zveze v smislu zblizanja. Tega nam ne narekuje strah: Vsi napadalec na naše organizacije bodo zadeli ob granit. To nam narekuje želja po likvidaciji borbe, ki postaja brez smisla.

Dosedanje postopanje nasprotne strani je, če milo sodimo, neresno, zaslužilo pa bi najbrže trši izraz. Že način kako se v članku za enotno fronto meče sem in tja s številkami! Mežiška dolina, izključno področje »Unije«, je dala pri zadnjih državno-zborskih volitvah za socialističnega kandidata nad 1262 glasov, trboveljski revir pa za neodvisnega 2101 glas, za socialističnega pa 447. — Člankar pa trdi, da ima »Zveza rudarskih delavcev« v Sloveniji 6000 članov, mi pa 1000. Po tem upravičeno sklepamo, da člankar svojih strokovno organiziranih članov nima natanko prešteti. Mi take vrste računanja dobro poznamo. Ali je vse to kaj družnega, kakor poskus, konkurenta ukaniti utajiti, da si stojita tu nasproti dve enakomočni sili, poskus udreti v področje »Unije«? Napram takim poskusom moramo čisto jasno povedati: Kdor hoče z nami govoriti, naj pusti maske doma in dobro se bomo razumeli. Spoštovali bomo le tistega, kdor bo govoril z nami tako, da bo spoštovanje zaslužil. Z njim pa nas lahko zveže kljub temu, da formalno še ločeno korakamo, tesno prijateljstvo, ki bo združilo vse tiste, ki bodo iskreno delali za veliko mišl edinstva. Za danes se čutimo na tej poti vključ frazam o enotni fronti še zelo osamljene.

Žal nam je, da nas na naši poti do sedaj ne podpirajo ne naši politični listi z desne in leve, še bolj pa, da nas tudi »Strokovna borba« ne podpira — in so to, kar nam govorijo predstavniki neodvisnega pokreta v zasebnih razgovorih, same besede, ki se ne krijejo z dejanji. Velikih dejanj, poštenega in iskrenega postopanja si želimo, in delavski pokret pojde svojemu ozdravljenju nasproti. Ne varajmo se! Proletariat se bo zbral končno okrog poštenega in iskrenega postopanja, okrog ljudi, ki bodo kakor pravi bron. Takih ljudi iščemo tudi na drugi strani, sami pa pojdemo brez ozira na vse, svojo — ravno pot do konsolidacije.

Delodajalci in zdravniška pomoč.

Zakon o zavarovanju delavcev dolega v 45. paragrafu minimalne dajatve v slučaju bolezni.

Člani, ki zbole in so zavarovani zoper bolezen, imajo pravico najmanj do brezplačne zdravniške pomoči 26 tednov.

Glavna skupščina pa sme svojim zavarovanim članom dajati tudi večje podpore in v naslednjem členu zakona je normirana* najvišja meja boleznine, hranarine itd. Ta člen pravi, da boleznina ne sme trajati dalj časa nego leto dni.

Da bo še jasnejše: Glavna skupščina osrednjega urada sme skleniti, da se podaljša boleznina od 26 tednov na največ eno leto.

Za veljavnost takega sklepa, da ima

* predpisana.

bolni član možnost ozdravljenja, pa je potrebna dvetretjinska večina.

Ker še ni izvršena popolna reorganizacija v smislu novega zakona niso še izvedli volitev v avtonomna (samoupravna) zastopstva, pač pa je imenovalo, kakor je znano, ministerstvo ravnateljstvo obstoječe iz 24 članov in sicer po načelu paritete (zastopniki delodajalcev imajo iste pravice kakor zastopniki delojemalcev; glasovi delodajalcev so po številu enakovredni glasovom delojemalcev), kot to predvideva zakon.

To imenovano ravnateljstvo ima vse pravice redno voljene skupščine in vrši vse njene posle.

Zato je sklepalo ravnateljstvo »Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu« na svoji zadnji seji

tudi o tem, ali naj se zviša boleznina na leto dni; toda: veljavnost sklepa je vezana na dvetretjinsko večino in predlog, da se zviša boleznina, zdravniška pomoč na leto dni je propadel. Delodajalci so ta predlog onemogočili, ker ni dobil dvetretjinske večine.

Tako delajo delodajalci vselej, kadar pride od tega, da bi s svojim sodelovanjem izboljšali bedni položaj delavcev. Dočim hujskajo delodajalci doma proti ustanovam socialnega zavarovanja, češ, kaj bomo plačevali, če delavcem ne nudijo blagajne, zavarovalnice itd. ničesar, glasujejo pa proti temu, da bi delavci res vsaj nekaj dobili. Pa je še precej delavcev, ki verjamejo sladkim, varljivim besedam delodajalcev! Pa se tudi delavci postavljajo v vrste onih, ki socialno zavarovanje napadajo, mesto da bi strnjeni stali v vrstah onih, ki vedo, da je socialno zavarovanje delavčeva last in delavčev uspeh in ga skupno branili, negovali in boljšali.

Vsak zdravnik ve povedati, da se

začetna jetika, ta zvesta prijateljica in spremljevalka delavca v pol leta ne ozdravi. Vsak zdravnik ve, da je treba časa, da se zatro v opešanem organizmu delavca porajajoči se pojavi jetike. Pa to vedo dobro tudi delodajalci sami. Vendar glasujejo proti podaljšanju boleznine, ker žive v veri, da oni vzdržujejo socialno zavarovanje.

Spomnimo se le, kako so argumentirali (dokazovali) delodajalci svoječasno svoje odklonilno stališče proti § 1154 b). Pri vsaki priliki so izjavljali ti dobri naši delodajalci: saj mi radi plačamo to mezdno, ki nam jo predpisuje zakon, ali to je krivično, da dobi oni, ki je dolgo bolan, ravno toliko, kot oni, ki je bolan le teden dni.

Delodajalci so pri § 1154 b) napravili svoje vrste socialno krivico! Danes pa glasujejo proti onim, ki so jih takrat zagovarjali zato, da jim je uspela izprememba § 1154 b).

Delavci pa stoje ob strani, ko uspeva delodajalcem napad za napadom.

*

Delavski položaj pred vojno in danes

Položaj, v katerem se je nahajalo delavstvo pred vojno, je bil vse preje kakor ugoden. Posamezni delavec-samec si je prislužil toliko, da mu ni bilo treba ravno stradati in da se je vsaj primerno oblekel. Če je hotel skrbeti tudi za svoje stare dni, si je moral že odtrgovati od ust. Kakor hitro pa je imel eno ali dvoje otrok, mu ni bilo več mogoče hraniti za stara leta, ker je z dnevno plačo, ki je znašala takrat povprečno 3.60 K, težko preživel sebe in svojo družino.

Prišla je svetovna vojna in kapitalizem je potom vojaške uprave z železno roko posegel v delavčev življenje, ter popolnoma krivično razdelil delavske mezde z različnimi aprovizacijami, družinskimi dokladami itd. Mesto, da bi dal družinskemu očetu zaslužek s katerim bi nabavil svoji družini naj potrebnejšega in njegovemu sodelavcu-samcu, ki je vršil isto delo, tudi isto plačo, je dal samcu samo mezdo, katera mu je zadostovala komaj za preživljanje. Družinski oče pa je prejemal doklade, katere še daleč niso zadostovale za preživljanje njegove družine, tako, da v resnici ni prejemal niti polovice predvojne mezde.

Po končani vojni do pomladi 1920. leta si je delavstvo boljšalo svoj položaj. Medtem ko so bile cene najnujnejšim življenjskim potrebščinam 32krat večje kot pred vojno, so znašale delavske plače že 25krat toliko kot pred vojno.

Tako je bilo mogoče le radi tega, ker delavske vrste še niso bile razcepjene, ter je proletarijat združen kot en mož nastopal proti svojemu izkoriščevalcu, kapitalističnemu razredu, voditi uspešen boj za boljše življenjske pogoje delavstva.

Od leta 1920. naprej, ko se je pričel bratomorni boj v političnih organizacijah ter je bil ta boj zanesen več ali

manj tudi v strokovne organizacije, proletarijat ni mogel dohajati niti rastoče draginje, temveč je s svojimi mezdami od dne do dne bolj zaostajal za njo.

Danes, ko so cene najpotrebnejšim življenjskim potrebščinam 90 krat višje kot so bile meseca julija 1914., so delavske plače samo 44krat tolike, kot pred vojno.

Ako si hočemo položaj izboljšati, zagotoviti si obstoj in priti do končnega osvobojenja, nam ne preostaja nič drugega, kakor, da se združimo v enotne in močne organizacije, ter kot en mož nastopimo za svoje pravice.

Marsikdo nezavednežev bo rekel: pred vojno nas vendar ni bilo niti polovico toliko organiziranih kot danes, pa vendar sem takrat izhajal s svojim zaslužkom, medtem ko danes stradam in hodim z družino vred raztrgan.

Res so danes organizacije po številu članstva močnejše kot so bile pred vojno, toda za boj so mnogo šibkeje, ker jim za boje manjka sredstev.

Sredstva more organizacija črpati samo od članov, ki tvorijo to organizacijo. Teh sredstev pa člani ne dajo svoji organizaciji sorazmerno v isti višini, kakor pred vojno.

Kakor je naraščala draginja za življenjske potrebščine, tako je naraščala tudi za organizacije. Če je posameznik prispeval svoji organizaciji pred vojno 50 vinarjev tedensko, bi moral danes, ko je narastla draginja za 90krat prispjevati 90 krat po 50 vinarjev, torej tedensko 45 kron.

Toda zopet se bodo našli naivneži, ki bodo zahtevali, da jim organizacije, katero tvorijo oni sami, dajo najprej polno skledo in ko se bodo najedli, bodo šele nosili v to skupno skledo, ter bodo rekli: kako mi je vendar mogoče prispevati 90 krat toliko kot pred

vojno, ko pa samo 44krat toliko zaslužim.

Ozrimo se tudi na te sodruge in na višino organizacijskih prispevkov. Ako vzamemo povprečni prispevek pred vojno samo 50 vinarjev, bi moral vsak član povprečno plačati danes, ko zasluži 44krat toliko kot pred vojno, 22 krcna tedensko.

Iz priobčenih tabel v »Delavcu* je razvidno, da je največ prispevkov po 8 Din. Samo nekaj podružnic ima tudi člane, ki plačujejo po 6 Din. Prepričani pa smo, da skoro ni podružnice, v kateri ne bi nihče zaslužil 6 Din. na uro. Ker se nekateri člani zavedajo, da je treba dati svoji organizaciji sredstev za vodstvo borbe, drugi pa ne, zadnji prve s tem izkoriščajo vključno z tem, da so eni

* Glej tabele: »Pregled dohodkov in izdatkov podružnic Osr. dr. Kovinarjev« v 15. in 18. številu »Delavca«.

Fr. Uršič:

Dohodnina od mezd.

(Dalje.)

Invalidski davek je le neka doklada k dohodnini in smo ga navedli v tabelah kar obenem poleg dohodnine.

Vojni pribitek je v tabelah dohodnini že všteti.

TABELA A.

Samci ali vdovci brez otrok.

Dohodek (obdavčljiva plača)	Dohodnina	Invalidski davek	Skupaj
10.000—11.000	408.13	96	504.13
11.000—12.000	461.95	96	557.95
12.000—13.000	520.36	96	616.26
13.000—14.000	578.56	96	674.56
14.000—15.000	664.47	96	760.47
15.000—16.000	728.12	96	824.12
16.000—17.000	791.77	96	887.77
17.000—18.000	856.98	148	1004.98
18.000—19.000	926.84	148	1074.84
19.000—20.000	998.26	148	1146.26
20.000—22.000	1136.66	148	1284.66
22.000—24.000	1276.73	248	1524.73
24.000—26.000	1426.46	248	1674.46
26.000—28.000	1630.81	248	1878.81
28.000—30.000	1785.89	248	2033.89
30.000—32.000	1949.31	248	2197.31
32.000—34.000	2185.57	348	2533.57
34.000—36.000	2354.62	348	2702.62
36.000—38.000	2523.67	348	2871.67
38.000—40.000	2692.72	348	3040.72
40.000—44.000	3039.16	500	3539.16
44.000—48.000	3495.66	500	3995.66
48.000—52.000	3875.04	500	4375.04
52.000—56.000	4244.88	756	5000.88
56.000—60.000	4768.42	756	5524.42
60.000—64.000	5159.30	756	5915.30
64.000—68.000	5737.92	756	6493.92
68.000—72.000	6162.16	1040	7202.16

TABELA B.

Oženjeni brez otrok ali vdovci z enim otrokom.

Dohodek (obdavčljiva plača)	Dohodnina	Invalidski davek	Skupaj
10.000—11.000	390.39	48	438.39
11.000—12.000	441.87	96	537.87
12.000—13.000	497.64	96	593.64
13.000—14.000	553.41	96	649.41
14.000—15.000	635.58	96	731.58
15.000—16.000	696.46	96	792.46
16.000—17.000	757.35	96	853.35
17.000—18.000	819.72	148	967.72
18.000—19.000	886.54	148	1034.54
19.000—20.000	954.85	148	1102.85
20.000—22.000	1087.24	148	1235.24
22.000—24.000	1221.22	248	1469.22
24.000—26.000	1364.44	248	1612.44
26.000—28.000	1559.24	248	1807.91
28.000—30.000	1708.91	248	1956.24
30.000—32.000	1864.55	248	2112.55
32.000—34.000	2090.55	348	2438.55
34.000—36.000	2252.25	348	2600.25
36.000—38.000	2413.95	348	2761.95
38.000—40.000	2575.65	348	2923.65
40.000—44.000	2907.02	500	3407.02
44.000—48.000	3248.02	500	3748.02
48.000—52.000	3705.56	500	4206.56
52.000—56.000	4060.32	756	4816.32
56.000—60.000	4561.09	756	5317.09
60.000—64.000	4934.98	756	5690.98
64.000—68.000	5488.45	756	6244.45
68.000—72.000	5894.24	756	6650.24

Kam greš 17. junija 1923?

Podlistek.

Zakon RSFSR o delu.

(Dalje.)

32. Če oseba ne vrši poslov za onega, ki je pogodbo neposredno sklenil, marveč za drugo podjetje ali obrt, tedaj jamči za izpolnitev pogodbe ono podjetje, za katero se delo opravlja.

Akordant je vezan na pogodbo, ki jih je sklenil v zvezi s prevzetim akordom.

Opomba: Medsebojne zahteve podjetij, zavodov, oseb ali akordantov se uveljavljajo sodnim putem.

33. Če sklene delodajalec delavno pogodbo s kartelom, prevzame nase napram vsaki osebi iste obveznosti, kakor če bi pogodbo z vsako osebo posebej.

34. Delavne pogodbe se sklepajo: a) za gotovo dobo enega leta; b) za negotov čas; c) za čas, da se združi določeno delo.

35. Delojemalec ne sme poveriti brez dovoljenja delodajalca druge ose-

be z izvršitvijo njemu naloženega dela. Kartel, ki je sklenil delavno pogodbo, sme razdeliti delo med svoje člane, in nadomeščati člane z drugimi osebami, če ne vsebujejo pogodbe nasprotnih določb.

36. Delodajalec ne sme zahtevati od delojemalca, da bi vršil posle, ki se ne nanašajo na ono zaposlitev, za katero je bil delojemalec najet, niti delo, ki je očitno zvezano z življenjsko nevarnostjo, ali pa delo, ki ne odgovarja delavnim zakonom.

Če primanjkuje začasnega dela, za katero je bil delojemalec najet, mu sme naložiti delodajalec drugo, njegovim sposobnostim primerno delo. Če se delojemalec brani upravljati naloženo delo, ga sme delodajalec po izplačilu po čl. 89. določene izstopnine, odsloviti.

Da se zabrani preteča nevarnost, sme delodajalec izjemoma naložiti delojemalcu tudi tako delo, ki ne odgovarja njegovim sposobnostim.

V gornjih slučajih se sme prikrajševati mezda; če se pa mimogrede opravljeno delo boljše plačuje, tedaj se mora plačati pa višja mezda.

Delojemalec se sme premestiti iz enega zavoda v drugega ali pa preseliti

iz kraja v kraj le z njegovim privoljenjem; če pa delojemalec v preselitev ali premestitev ne privoli, tedaj se sme delavna pogodba obojestransko odpovedati. V vsakem primeru pa ima delojemalec pravico do izstopnine.

38. Pri delu za daljšo dobo se sme določiti preizkusna doba predno se končnojavno sprejme delojemalec. Poizkusna doba znaša za delavce največ šest dni, za nastavljenca največ dva tedna, če opravljajo nekvalificirana ter manj odgovorna dela in največ en mesec, če opravljajo odgovorna dela.

39. Po končani preizkušnji se delavec sprejme ali pa odkloni. Za čas preizkušnje pa se pritiče delojemalcu mezda ene kategorije, kateri je bil dodeljen.

40. Uspeh preizkušnje sporoči delodajalec nemudoma organom ljudskega komisariata dela. Delojemalec se smatra za čas preizkušnje za brezposelnega in obdrži med brezposelnimi oni vrstni red, ki mu je bil odkazan po organih ljudskega komisariata dela.

41. Če je prevzel delodajalec ali vodja od delojemalca njegov osebni izkaz, ga mora na zahtevo delojemalca brezpogojno vrniti.

42. Na delojemalčevo zahtevo mora izstaviti delodajalec izpričevalo o dobi in vrsti njegove zaposlitve. Uporaba kakršnihkoli znamenj na izpričevalu je prepovedana.

Delodajalcem je prepovedano tajno medsebojno obveščanje o postavljenih pogojih, pod katerimi bi se delavci sprejemali v delo.

43. Delodajalcu ali vodstvu je prepovedano, nalagati delavcem denarne globe, izvzemši slučaje, ki so predvideni v posebnih zakonitih določilih ali delavnemu redu.

44. Delavna pogodba preneha: a) po sporazumu obeh delov; b) s potekom pogodbene dobe; c) s končanim pogojem delom; d) z odpovedjo z ene strani v smislu členov 46. in 47. Če preide zavod, podjetje, ali obrat v last drugega oblastva ali imetnika, tedaj veljavnost kolektivne pogodbe ne preneha.

Če se po preteku pogodbene dobe nadaljuje delavno razmerje in nobena stranka ne zahteva, da se razmerje konča, tedaj velja pogodba pod istimi pogoji za nedoločen čas dalje.

(Dalje prihodnjič.)

Delavska zakonodaja.

ZAPOSLITEV INOZEMSKIH DELAV- CEV V NAŠI DRŽAVI.

(Mesto posebnega navodila za Osrednja društva.)

V smislu § 103. zakona o zaščiti delavcev morajo zaposliti vsi inozemski delavci, ki so pri nas že zaposleni ali ki se žele k nam priseliti, za tozadevno oblastveno dovoljenje.

To dovoljenje izdaja Ministerstvo za socialno politiko.

Ministerstvo za socialno politiko pa bo pošiljalo vse take prošnje pred rešitvijo pristojnim Delavskim zbornicam v izjavo.

Delavska zbornica bo vprašala predno odda svoje mnenje, tudi delavske strokovne organizacije, oziroma njihove centrale za njihovo stališče do tega vprašanja. Razven tega jih bo obveščala tudi o posameznih prošnjah.

Zato naj se odbori vseh naših krajevnih organizacij na svojih sejah temeljito posvetujejo o vprašanju zaposlitve inozemskih delavcev v njihovem področju. Pri tem je skrbno pretresti vprašanje, ali so za njihove panoge ali podjetja tuji delavci, kot specialisti res potrebni ali ne ali pa hočejo podjetja z pritegnitvijo tujih delavnih moči le umetno zniževati mezde.

Zdi se nam potrebno poudariti, da je treba dati odgovor na to mirno in stvarno, izhajajoč s stališča, da koristi inozemski specialist, ki prinaša v deželo novo strokovno znanje, posredno tudi našemu delavstvu.

Seveda se mora zahtevati, da se da v vseh teh slučajih domačemu delavstvu prilika, da si to znanje tudi samo pridobi.

Pri delavcih, ki so že v deželi, je treba tudi na to misliti, da bi imeli ti

delavci, ako bi se morali izseliti, ker bi ne dobili oblastvenega dovoljenja v smislu § 103. zakona o zaščiti delavcev, veliko škodo. Tudi bi bila podana možnost, da bi tuje oblasti nastopale proti našemu v tujini zaposlenemu delavstvu po enakem merilu, kakor postopamo mi s tujimi, kar bi imelo za naše in inozemsko delavstvo težke posledice. Po teh merilih presodite vprašanje zaposlenosti tujega delavstva v večjih obratih vašega področja. Potem sporočite svojim Osrednjim društvom: Ali se inozemski delavci v Vašem področju zaposlujejo in ali se godi to zato, ker so ti delavci strokovnjaki kakor jih pri nas ni dobiti ali pa iz kakega drugega razloga?

Na kakšne posebne slučaje bi bilo treba po Vašem mnenju posebej opozoriti.

Na podlagi Vaših poročil bodo izdelala Osrednja društva poročila o zaposlenosti inozemskega delavstva v njih področju.

Ta poročila bodo dala Osrednja društva na razpolago Strokovni komisiji, ki bo izdelala na podlagi teh poročil svoje poročilo za Delavsko zbornico.

Odpusti od dela. Vsako podjetje, ki odpusti naenkrat nad pet delavcev, ima prijaviti odpust v smislu § 102. zakona o zaščiti delavcev najbližji krajevni borzi dela. Na to določbo smo opozorili vse krajevnice organizacije s pozivom, da naj naznanijo vsako kršitev s strani podjetij brezpogojno pristojni inšpekciji dela, ki mora kaznovati podjetje v smislu § 122, točka 7. Pravočasno prijavljanje odpustov večjega števila delavstva bo olajšalo delo prizadetim organizacijam in pa tudi uradom, da bodo preskrbeli odpuščenim primerno delo.

Naše organizacije.

Živilska stroka.

Na naslov odbora »Orjune« v Ljubljani in Šiški. Ni še dolgo, ko je bilo naše delavstvo brez vsakega povoda dejansko napadeno, obstreljevano in tepeno in to od strani orjunske organizacije, ki ni znala ali pa ni hotela preprečiti incidentov, ki so jih vpirizirali mladi ljudje in šolska mladež. Pri neprijetni priliki so vaši člani obstrelili mirnega pasanta, našega sodruha in sodelavca v roko, drugega pa na nesramen način pretepli; poleg tega so pa ogrozili osebno varnost posameznikov tako, da niso bili niti varni po svojem težkem delu mirno in brez bojazni oditi na svoj dom. Pri drugi priliki pa so zopet isti ljudje obstrelili v nogo pekovskega pomočnika, ki je član naše organizacije, ne da bi jim ta storil kaj žalega, saj je bil docela sam, medtem ko je bila na vaši strani cela armada mladeničev; vendar mu ti mladeniči kot mirnemu pasantu niso prizanesli, ter so ga kratkoma obstrelili v nogo, kakor divjo zver.

»Orjuna« je organizacija in podpisano delavstvo pivovarne »Union« v Sp. Šiški je tudi organizirano in ima svojo razredno delavsko organizacijo; jasno je, da je sledil organiziranemu napadu Orjune organiziran odgovor delavstva, ki je iz svoje srede izključilo vašega člana Miheliča, ter mu tudi v bodoče ne bo pustilo, da bi delal v sredini delavcev, ki se žive od poštenega dela in nimajo prav ničesar skupnega s pobalinskimi cestnimi pretepači in napadi na mirne ljudi.

»Orjuna« kot organizacija si je nadelala nalogo ščititi svojega člana, ki smo ga radi nesramnih napadov na delavstvo izključili iz svoje srede in se je pri tej priliki obrnila že nešteto krat na vodstvo pivovarne, da sprejme od delavstva izprtega Miheliča zopet nazaj na delo; tem intervencijam pa vodstvo ni moglo ugoditi, ker ga ono od dela ni odslovilo in nima radi tega z omenjenim prav ničesar opraviti.

Čeravno je bilo to zastopnikom »Orjune« tolikokrat povedano, hoče ta organizacija z raznimi grožnjami (ki prihajajo od prve do zadnje na ušesa našega delavstva) prisiliti vodstvo, da pride omenjeni delavec zopet v pivovarno.

Celokupno organizirano delavstvo je edini faktor, s katerim lahko o tej stvari razpravlja gospoda okrog »Orjune« in vsako drugo prizadevanje je docela odveč. Odločno pa povemo že danes in na tem mestu, da ga načelno in absolutno ne bomo sprejeli v pivovarno, ker smatramo izvršeno izključenje za enoten nastop proti obstreljevanju in pretepanju »Orjune« in njenih članov v organiziranih napadih na naše sodruge in sodelavce in pa za odgovor našega organiziranega delavstva, ki se je izreklo za boj med dvema organizacijama, ne pa za boj »Orjune« z ravnateljstvom, vodstvom pivovarne ali onim, ki niso povzročitelji omenjenih dogodkov.

Izjavljamo, da je pivovarna naša, nikakor pa ne moremo pristati na to, da je last »Orjune« ali koga drugega, ki nima v pivovarni nič iskati. Boj med kapitalistom in delavstvom spada le v naš delokrog in do danes še nismo videli »Orjune«, da bi se borila za gmotni položaj delavstva in čuvala njegove interese, pač pa je streljala in pretepanja delavstvo, ne da bi isto dalo streljanju kak povod. Grožnja »Orjune«, naj se delavstvo odpusti, ker je izprlo člana »Orjune« in če se to ne zgodi, naj se odstrani ravnatelj pivovarne in preskrbi »Orjuna« v slučaju stavke s sama 600—800 svojih članov, ki bodo sprejeli delo v pivovarni; ta grožnja za nas niti najmanj ne drži. Mi se le čudimo najnovosti »Orjune«, kako si zamišlja obratovanje z ljudmi, ki so celo svoje življenje drgnili hlade po šolskih klopih in niso pivovarniškega obrata najbrže nikdar videli. Kako naj bi bilo naše delavstvo odpuščeno iz službe, če je isto bilo zidar te tovarne in če je vse, kar je v njej, ustvarilo ono samo; delavstvo, ki je danes v pivovarni ni tako malomarno delalo za svoj kruh, kakor je delal vaš član, ki je prišel po vaši krivdi na cesto.

Pozivamo »Orjuno« naj obravnava vsa sporna vprašanja z delavskimi zapniki, vodstvo in upravni svet pa naj pusti pri miru.

Toliko za danes, če pa si ne upate priti pred delavski forum, tedaj prosimo, da izjavite, kdaj boste pričeli s kanozi težkega kalibra in bombardiranjem tovarne. Tudi mi ne bomo v tem

slučaju držali rok navzkriž, kajti živimo v trdni zavesti, da bo zmaga naša. Kakor ob granit bo zadela vaša organizacija ob disciplinirano delavsko armado in v prah se bodo spremenili vsi vaši načrti o nadvladi cestnih p. balinov, šolarčkov in raznih cibambulov. — Delavstvo pivovarne »Union« v Ljubljani.

Kovinarska stroka.

Ljubljana. Zaupniški sestanek vseh ljubljanskih obratov se bo vršil v nedeljo 27. t. m. ob 9. dopoldne v gostilni pri Čadu pod Rožnikom. Ker je dnevni red važen, je dolžnost vseh zaupnikov, da se sestanka točno udeležijo. — Predsednik.

Tovarna Emil Lajovic. Tovarna E. Lajovic je nenadoma odpustila iz službe več naših zaupnikov. Na posredovanje naše kovinarske organizacije je podjetje odpust preklicalo. Vztraja pa še na odpustu v tej tovarni zaposlenega tipografa s. Kadunca. Nadejamo se, da se posreči najti še v tej točki zadovoljivo rešitev.

Strokovni shod kovinarjev v Štorah. Podružnica kovinarjev v Štorah je sklicala dne 13. maja javen strokovni shod, na katerem je poročal o splošnem položaju delavstva in o pomenu organizacije v sedanjih časih s. Leskovšek. Poročilo je na navzoče napravilo dober vtis; to sklepamo lahko že iz tega, da so kovinarji 19. t. m. zopet sklicali shod na katerem je zopet poročal s. Leskovšek iz Celja. Na tem shodu pa je poročal o mezdni in socialni politiki in o pravilniku, ki ga niso izdelali morda gospodje, temveč zavedni delavci. Zato morajo zavedni delavci, ki so ta pravilnik izdelali tudi spoštovati. Tudi ta shod ni ostal brez odmeva: po shodu je pristopilo precej novih članov. Delavstvo prihaja do zavesti, da je le v organizaciji moč in da je treba vcepiti to zavest slehernemu delavcu. Naše vrste naj bodo čvrste, v njih pa naj z ramo ob rami stoji mož poleg moža. Prevečati pa mora te vrste bratska proletarska ljubezen in ne sovraštvo. Proletar naj ne pljuje v svojo lastno skledo. Revščina vlada posebno pri nas v Štorah; to vemo Štorjani pa tudi vsi drugi delavci. Vemo, da nam je le v organizaciji spas in sicer v razredni organizaciji, kajti mi smo že poskusili, kaj se to pravi klerikalna organizacija, ki nas je le odvedla od pravega pota. Zato pa se danes tem tesneje oklepamo naše kovinarske organizacije.

Kemična stroka.

Tajništvo osrednjega društva kem. del. pozivlja vse podružnice, ki še niso sporočile delegata za skupščino osred. dr., da ga takoj sporoče, če to še niso storile. Obenem pozivljamo, da naj delegati, ki so oddaljeni pridejo v Ljubljano že 2. junija zvečer, ter naj obenem sporočijo prihod, da jim lahko takoj nakažemo prenočišče. Želimo, da nam podružnična vodstva to takoj sporoče, to pa radi tega, da ne bo ovirano delo skupščine.

V mezdno gibanje je stopilo delavstvo cementne tovarne v Mojstrani, in sicer delavstvo, ki je zaposleno na prostem, to je pri kredit. Svarimo delavstvo, ki je brez posla, da do preklica ne išče dela pri tem podjetju.

Mojstrana. Podružnica cementnih delavcev je imela dne 6. maja člansko zborovanje radi povišanja prispevkov in skupščine Osrednjega društva. Udeležba je bila srednja, a vendar dovolj; odobrilo se je povišanje prispevkov tako, da znaša tedenski prispevek zaslužek ene ure; bolniške podpore se ne zvišajo. Ker udeležba ni bila polnoštevilna se je sestanek preložil in ga bo vodstvo podružnice sklicalo še enkrat.

Rudarska stroka.

Mezdno gibanje v Libojah. Dne 19. maja se je vršila mezdna razprava za rudarje rudnikov Keramične industrije d. d. v Libojah. Po daljši debati se je dosegel sledeč sporazum: Temeljne plače se povišajo in sicer: I. kat. od 30 Din na 37.50; II. kat. od 27 Din na 35 Din; III. kat. od 24 Din na 32.50 Din; IV. kat. od 20 Din na 30 Din; V. kat. od 18 Din na 25 Din. To mezdno povišanje stopi v veljavo z 12. marcem

t. I. Isto velja tudi za akordne delavce. Akordne postavke se morajo urediti tako, da presežejo povprečni zaslužki akordnih delavcev 25-odstotno temeljno plačo. Istotako dobe vsi oni delavci, ki so vsaj eno leto zaposleni pri rudniku, letno par dobrih čevljev. Deputat se poviša delavstvu v poletnem času za dva q mesečno. Sodrugi rudarji, ali veste, da so ti uspehi delo organizacije? Če ste prišli do tega spoznanja, potem ej vaš tabor v »Uniji slov. rudarjev«!

Usnjarska stroka.

Pregled dohodkov.

»Osrednjega društva usnjarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Mariboru od posameznih podružnic od 1. januarja 1923 do 30. aprila 1923.

Januar.

1. Podružnica usnj. Ljubljana za oktober in november Din 1123.05.
2. Podružnica Šoštanj za november Din 1295.03.
3. Podružnica Ptuj za november Din 1072.20.
4. Podružnica Maribor za november Din 741.25.
5. Podružnica Ljutomer za oktober november in december Din 533.—.
6. Podružnica Tržič za oktober in november Din 361.—.
7. Podružnica Radeče za december Din 319.—.
8. Podružnica Vrhnika za oktober, november in december Din 281.60.
9. Podružnica Slovenjigradec za december Din 263.—.
10. Podružnica Marenberg za december Din 38.50.

Za stavkovni sklad so nabrale:

1. Podružnica Ljubljana (nabiralna pola št. 17.) Din 283.75.
2. Podružnica Ljutomer (nabiralna pola št. 15.) Din 100.—.
3. Podružnica Tržič (nabiralna pola št. 22.) Din 25.—.

Februar.

1. Podružnica usnj. Šoštanj za december Din 1573.95.
2. Podružnica Maribor za december Din 1206.90.
3. Podružnica čevlj. Maribor za oktober, november in december Din 608.
4. Podružnica čevlj. Ljubljana za november, december in januar Din 564.85.
5. Podružnica usnj. Ptuj zaostanek meseca septembra Din 250.—.
6. Podružnica Ptuj za januar Din 209.50.
7. Podružnica Marenberg za januar Din 37.—.

Marec.

1. Podružnica usnj. Ptuj za december Din 1062.—.
2. Podružnica Ljubljana za december Din 808.50.
3. Podružnica Radeče za februar Din 450.50.
4. Podružnica Maribor za januar Din 679.50.
5. Podružnica Ptuj za januar in februar Din 639.05.
6. Podružnica Slovenjigradec za februar Din 209.75.
7. Podružnica Marenberg za februar Din 24.—.
8. Podružnica usnj. Ptuj za stavkovni sklad Din 1609.—.
9. Podružnica Tržič, likvidacija Din 164.80.

April.

1. Podružnica usnj. Šoštanj za januar in februar Din 1975.17.
2. Podružnica Ptuj za marec Din 1094.90.
3. Podružnica čevlj. Maribor za januar, februar in marec Din 806.20.
4. Podružnica usnj. Maribor za februar Din 758.10.
5. Podružnica Radeče za marec Din 234.—.
6. Podružnica Slovenjigradec za marec Din 193.—.
7. Podružnica Marenberg za marec Din 31.—.

Opomba: Mesečne izkaze, kakor smo jih priobčili v tej številki, bomo priobčevali od sedaj naprej redno vsak mesec.

All si naročnik „Kresa“?

Vestnik „Svobode“.

II. vsedelavski izlet v Maribor 1923.
Za II. vsedelavski izlet v Maribor je pripravljani odbor določil sledeč začasen spored, ki se bo po umestnih predlogih lahko še spremenil.

Spored:

30. junija: ob 4. popoldne konferenca vseh odsekov D. T. E.

1. julija: nastop vseh D. T. E.

a) od 7—9. dopoldne sprejemanje gostov na kolodvoru; nato pohod skozi mesto na Glavni trg, kjer se bo pozdravilo goste. Odtod odhod na slavnostni prostor, kjer se bo vršila glavna izkušnja. Po izkušnji ogledovanje mesta.

b) ob 12. uri skupen obed.

c) ob pol 3. popoldne korakajo vsi telovadci: člani, članice in naraščaj na telovadni prostor, kjer se bo vršil slavnostni nagovor.

d) ob 3. popoldne nastop delavskih telovadcev:

I. naraščaja: proste vaje, orodne vaje, igre.

II. nastop članov in članic:

a) proste vaje z godbo;

b) orodne vaje.

III. fotografiranje raznih telovadnih skupin.

e) od pol 7. zvečer naprej prosta zabava.

f) ob pol 9. zvečer: koncert pevcev.

Televodni nastop »Svobode« na Vrhnikih se bo vršil 17. junija t. l. Pri nastopu mladega telovadnega odseka bo sodelovala telovadna enota Šiška-Ljubljana in telovadna enota z Vrhnik. Nastop bo prirejen v zvezi z vrtno veselico. Udeležniki vrhniške slavnosti bodo imeli polovično vožnjo; izkaznice za to vožnjo bo izdajalo centralno tajništvo »Svobode«, kateremu naj se prijavijo vsi udeleženci, nakar se jim bo izstavilo izkaznice. Pozivljamo delavstvo, da se te slavnosti v največjem številu udeleži. Podrobnosti objavimo pozneje.

Razvitje prapora »Vesne« v Zagorju. Najmlajše delavsko izobraževalno društvo v Sloveniji bo razvilo 17. junija t. l. svoj prvi društveni prapor. Udeleženci slavnosti bodo imeli ob tej priliki polovično železniško vožnjo. Sodrugom priporočamo, da se po možnosti te slavnosti v kolikor mogoče velikem številu udeleže.

Delavsko gibanje.

— Odločnost »Saveza železničara Jugoslavije«. V boju za izboljšanje življenjskega položaja so se koalirale vse obstoječe organizacije železničarjev in državnih nameščencev. S koalicijami pa smo doslej doživeli sama razočaranja, kajti koalicije niso še organizacije. Tudi sedanja koalicija odklanja vsak razredni boj in je pravzaprav le udruženje gotovih kategorij ene stroke, kojih člani zasledujejo skoro gotovo le lastne interese. Za 5. maja je bila določena stavka v Sloveniji. »Savez železničara Jugoslavije«, ki razpolaga z največjim številom članstva, si je bil v svesti svoje odgovornosti in je izdal zato vsa potrebna navodila. Nenadoma pa so »Zvezarji« v Beogradu sklenili, da se to akcijo opusti, ker ima protidržaven značaj, radi česar se je akcija popolnoma ponesrečila. Čudno je pač to, da se te akcije udeležujejo tudi »neodvisne« organizacije. Jasno je, da je ta ponesrečena akcija vplivala na delavstvo zelo slabo in da je koalicija v popolnem razsulu. Kdor pač ne dopusti, da bi osmešil svoje organizacije, bo pač odobral korak »Saveza železničara Jugoslavije«, ki je izdal poseben letak, kjer upravičeno žigosa lahkomišelnost postopanje, organizacijsko nezmožnost in izdajalstvo koalicije. Korak saveza moramo z organizacijskega stališča in stališča razrednega boja do celia odobravati. Savez ima popolnoma prav, če ne dopusti, da bi ga posamezni kolovodje smešili. Koalicija naj vodi resen boj, ako pa tega ni zmožna, naj likvidira in gre v koš z vsemi stotinami in stotinami papirnatih resolucij.

Razno.

— Socialno zavarovanje na Češko-slovaškem. Novi zakon, ki ga bo izdala češko-slovaška vlada, bo vseboval invalidno, starostno zavarovanje in zavarovanje vdov in sirot. Brezposelnega zavarovanja zakon ne bo vseboval, kar znači vsekakor veliko pomanjkljivost zakona. Tudi pokojninskega zavarovanja nameščencev novi zakon ne predvideva. Zato bo ta zakon naletel na velik odpor strokovnih organizacij.

— Španske volitve so izpadle za delavske stranke precej ugodno. Vladne stranke (med njimi klerikalci) so dobile 228 poslancev, opozicija pa je dobila 183 poslancev. Opozicijo tvori: 88 konzervativcev, 22 katalanskih avtonomistov, 7 socialistov in 11 republikancev. Zbornica ima 411 poslancev. — Madrid je volil same socialiste, medtem ko so v Kataloniji zmagale avtonomistične struje. Po izidu zadnjih volitev so v primeri s sedanji volitvami socialisti znatno napredovali.

— Šrečni Amerikanci so odpravili nedavno veliko sušo, ki je vladala že od leta 1919. Pa te sreče ne bodo deležni vsi Amerikanci. Le prebivalci države Newyork imajo tako usmiljeno zakonodajno skupščino, da je ustregla želji svojih gobarjev in odpravila od l. 1919 uveljavljeno prohibicijo (prepoved točenja in izdelovanja alkoholnih pijač). V skupščini so takozvani »suhači« popolnoma propadli.

— Osebnost »svoboda« v Ameriki. — Dobro znanega ameriškega socialističnega pisatelja Upton Sinclair-a je nedavno aretirala newyorška policija. — Vzrok za aretacijo navaja v tem, da je omenjeni pisatelj javno deloval za priznanje ruske sovjetske republike. Za Ameriko, ki je za Švico dežela, kjer je individualna svoboda najširša, so take aretacije pač nekaj izrednega. Sicer pa so posredne ali neposredne agitacije za sovjetsko Rusijo v Ameriki ravnotako prepovedane, kakor v kaki najbolj reakcionarni državi Evrope.

Razgled po svetu.

Ljubljana, dne 22. maja 1923.

Kakor smo na tem mestu že pisali, je prišlo med Ameriko in Rusijo do popolnega razkola, katerega zadnji vidni znak je ukinitje ameriškega konzulata v Vladivostoku. Rusija tega konzulata ni marala akreditirati, dokler ne bi dobila od Amerike dovolj jamstva. Bodoči tedni bodo odločili nadaljni razvoj. Ker je Rusija zapletena tudi v spor z Anglijo, je verjetno, da si ne bo napravljala ovir na vseh straneh, temveč bo skušala doseči sporazum z Ameriko.

V zvezi z ruskimi konflikti in pretečo zvezo med Rusijo in Nemčijo, je podvzela antanta zadnje dni dve obsežni akciji, da zasigura svoj položaj v Evropi. Prva je potovanje maršala Focha po severni Evropi, generala Le Ronda po južni Evropi, druga je organiziranje novega protiboljševskega pokreta v Rusiji, ki bi ga izvedle armade izven Rusije. V prvem slučaju si prizadeva velika antanta oddaljiti od male antante Poljsko, češ da nima od male antante nobenih koristi, ker jo ta itak ne more ščititi pred Rusijo. Na jugu pa izvaja velika antanta drugo taktiko in sicer, da hoče vplivati zlasti na Jugoslavijo s svojim kapitalom. V resnici se nahaja sedaj Jugoslavija v položaju zadolženega posestnika. Od Francije ima že dve posojili, prvo 800 milijonov, drugo 300 milijonov dinarjev. — Tako se nahaja naša država v precej kočljivem stanju, ker gruntar — velika antanta izvršuje dosledno svoje imperijalistične nakane.

Vse zavezniške države so poslale Nemčiji odgovor na njeno noto. Odgovor Francije in Belgije je nepopustljiv in agresiven, odgovor Anglije in Italije formalno pomirljiv, vendar pa v bistvu istoveten z belgijskim in francoskim. Nemška diplomacija se je dokaj brzo postavila v ravnotežje in skuša v Londonu sondirati teren za nova pogajanja. Tudi ima že pripravljene nove pogoje, ki bi jih stavila zaveznikom. — Medtem Francozi nadaljujejo svojo zasledbeno akcijo v Porenju in Poruhrju. Odvzeli so Nemcem kemične in cementne lovarne.

Konferenca v Lozani, ki sklepa o razmerah na Bližnjem vzhodu, je vedno in vedno v krizi, menda se ravna po našem parlamentu. Grški veletržci, ki razpolagajo z ogromnim denarjem, netijo sovražnosti proti Turkom, nasprotno pa se med Turki bolj in bolj širi nacionalistični pokret, prežet sovražstva proti Grkom. Kadar pride na lozanski konferenci do najbolj važnih točk, se pogajanja vedno razbijejo, in sicer proti sedaj Turkom Grška, da se odstrani s konferencie. Kakor običajno malih držav, se je polastila Grške megalomanija. Dasi jih je dobila na vseh koncih in krajih po grbi, svečano proglašala, da

ni premagana. Zveza narodov se pa muči, da bi naučila to bogazeljno, a strahopetno dete ubogljivosti.

Važna konferenca se prične te dni v Pragi. Imenovala se bo mednarodna interparlamentarna trgovinska konferenca. Dasi je razveseljiva, da se središča trgovine premikajo bližje k nam, moramo vendar ugotoviti, da si antantni kapital išče novih potov do izkoriščanja. Kdo bo pač imel od tega dobiček? Kapitalisti... škoda pa proletarijat.

Bolgarski ministerski predsednik Stambolijski se je pokazal za odločnega moža. Njegova akcija zoper »make-donstvujoče« je bila naperjena predvsem proti njihovim voditeljem. In res sta bila takoj v početku akcije ubita oziroma ujeta dva glavna voditelja uporniških tolp. Tako je upati, da pride v kratkem do rednih razmer ob naši južni meji.

Na Litvanskem so se vršile prošli teden volitve v narodno skupščino, ki jo tam nazivljajo kakor na Poljskem »sejem«. Večino mandatov so si priborili delavski in kmetski volilci, krščansko orientirani demokrati so si priborili le 24 mandatov.

Danes se zopet sestane narodna skupščina v Beogradu k narodnemu zasedanju. Čaka jo ogromno delo: uradniški zakon, invalidski zakon, ogromno vprašanje: proračun itd. Nova vlada je obetala pred in med volitvami z gorečimi besedami, da izvede vse te zakone, sedaj pa se ji najbolj mudi za zakon o ustroju vojske! O drugih nujnih zakonih veli kratko, da so že pripravljene in da pridejo tudi »na vrsto«. Razgovore, ki so jih baje imeli radikali in demokrati, dementirajo oboji.

Bomba tega tedna je Radičev govor dne 21. maja na binokšni ponedeljek. Povodom proslave stoletnice rojstva znamenitega hrvaškega politika Starčevića je priredil Radič zborovanje in na njem je govoril zbrani množici o zunanjih in notranji politiki, o programih in strankah, o neki knjigi, ki jo je izdal radikalec Ljuba Jovanović pred 20 leti, skratka o vsem, o čemur ima navado govoriti in v izrazih kakršne pozna le on. V tem govoru je Radič napovedal Srbom in državi vojno. Zaklical je patetično: »Ali prijateljstvo ali razkoll? V dovolj jasnih besedah je zahteval, da hoče hrvatsko republiko ali pa ocep-ljenje od Srbije. — To je uvod k zasedanju parlamenta.

Proti koncu doznavamo, da je na Angleškem odstopil radi boleznimi ministerski predsednik Bonar Law. Bati se je krize, ker se ne ve kako politiko bo vodil njegov namestnik napram Franciji. Angleška delavska stranka pa zadobiva vedno večje in obširnejše polje.

Pripravi se za vsedelavski zlet v Maribor!

Iskre.

V Lozani je mirovna konferenca. — Že šesto leto zborujejo in sklicujejo mirovne konference. Vse so le konference in to je vse. Sedaj je slučajno v kraju z lepim podnebjem — menda celo letoviščem. Prihodnja konferenca bo najbrže kje drugje, — v Ljubljani gotovo ne, ker diplomati vedo, da je v Ljubljani veliko prahu.

V Rimu sta dva papeža: Pij (beli papež) in Mussolini (črni papež ali črnosrajčnik). Prvi je od sv. duha izvolyen, drugega pa je postavil hudič. — Demokracije torej v Rimu ni.

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)
Izdajatelj: Franc Svetek.
Odgovorni urednik: Jože Berdajs.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Čevlji domačih tovarov Peter Kozina & Ko z znamko »Peko« so najboljše in najcenejše. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Vojna, pa tudi najzmagonosnejša, je narodna nesreča. — (Hellmuth Moltke).

Vojna je zato nesreča, ker napravi več slabih in pohabljenih ljudi, kakor pa jih odpravi.

Oblast, ki se baha s svojimi zlo-dejstvi, je osmešena od žoltih listov, ki odpadajo in oblakov, ki se razgubijo. (R. Tagore.)

Prvino uspeha posedujejo delavci v svojem velikem številu. Toda to število pomeni le tedaj nekaj, kadar jo združi organizacija, ki jo vodi veda. — (K. Marks.)

Priporoča se velika izbira barvastega in navadnega bombaža, perila i. t. d.
KARL PRELOG,
Ljubljana, Stari trg št. 12.

POZOR! UGODNA PRILIKA!
Delavsko perilo, močno in po najnižjih cenah se dobi samo pri
»DELTA«, zadruga za izdelovanje perila
r. z. z. o. z. v Ptuj.

Kje se boš izobrazil? V „Svobodi“!